

Waarom we deze podcastreeks met de wereld willen delen?

Omdat het hoog tijd is om de negatieve beeldvorming van mensen die langdurig werkzoekend zijn te doorprikken. Omdat de focus moet verschuiven van 'eigen schuld, dikke bult' naar de structurele problemen die onze arbeidsmarkt zo afstandelijk maken voor mensen in maatschappelijk kwetsbare posities. Zij krijgen veel te weinig kansen op een duurzame tewerkstelling. Er heerst met andere woorden jobkansarmoede en dat moeten we bespreekbaar maken.

Een gevecht voor je recht

In deze zesde aflevering van Sterk Werk neemt **Rachida** (58) je mee in haar strijd om een duurzame job op mensenmaat te vinden. Als moeder van drie belandde ze in haar zoektocht naar werk al snel in een job als poetshulp. Dit deed ze jarenlang, terwijl ze eigenlijk droomde van een job als naaister. Een stiel die ze geleerd had, maar omwille van haar thuissituatie niet kon verzegelen met een diploma.

Die droomjob bleef lange tijd buiten bereik, tot een vriendin haar vroeg of ze dat nog steeds graag wilde. In een naaiatelier was namelijk iemand uitgevallen. Rachida ging kennismaken, draaide twee weken proef en kreeg meteen een vast contract. Tijdens de jaarlijkse sluiting tussen kerst en nieuw brak in het bedrijf brand uit. Hierdoor belandde ze langdurig in

werkloosheid. De zoektocht naar werk kon herbeginnen. Ze werd opnieuw poetsvrouw tot rugproblemen haar schaakmat zetten. Ze werd ontslagen om medische redenen, maar werd door een controlearts van de RVA toch volledig arbeidsgeschikt verklaard, ondanks de chronische schade aan haar rug.

Ze besloot het oordeel aan te vechten, won haar zaak en werd voor 33 procent blijvend arbeidsongeschikt verklaard. Een administratieve deur naar maatwerk – of dat had het toch moeten zijn. Rachida werd doorverwezen naar het Gespecialiseerd Team Bemiddeling (GTB) dat mensen met gezondheidsproblemen en beperkingen helpt om geschikt werk te vinden. Ze draaide als vrijwilliger mee in een school, een woonzorgcentrum en een kringloopwinkel. Bij die laatste kreeg ze uiteindelijk een contract voorgeschoteld dat voor haar helaas onhaalbaar was: acht uur per dag, voltijds.

Gelukkig vond ze een job in het naaiatelier van de wijkonderneming van SAAMO Antwerpen waar opbouwwerker **Oussama** in deze aflevering met veel gedrevenheid over vertelt. De reflecties vanuit het beleid komen deze keer van Groen-politicus **Imade Annouri**. Hij erkent de strijd die Rachida, en velen met haar, voert om haar recht op duurzaam werk vervuld te zien. Imade benadrukt het belang van activeren vanuit vertrouwen.

Meer weten over Sterk Werk?

Extra duiding bij de projecten vind je hier: [Sterk Werk - SAAMO](#)

Voor een overzicht van de podcast kan je hier terecht: www.samvzw.be/sterkwerkpodcast

Transcriptie aflevering 6:

Fijn dat je luistert naar Sterk Werk, de podcast die jobkansarmoede bespreekbaar maakt en de negatieve beeldvorming rond langdurige werkloosheid doorprijkt.

Lynn

Welkom in een nieuwe aflevering van Sterk Werk, deze keer vanuit de Gaststraat in Antwerpen bij SAAMO Antwerpen. Wie zit er hier aan tafel, stel je eens voor?

Oussama

Ik ben Oussama Kasmi. Ik werk al vijf jaar bij SAAMO Antwerpen. SAAMO komt op voor mensen in een kwetsbare positie. Samen strijden wij voor een rechtvaardige samenleving waar iedereen aan zijn grondrechten toekomt. Ik werk rond het grondrecht arbeid. Ik zal straks meer over mijn project vertellen.

Imade

Ik ben Imade Anouri, 39 jaar, geboren en getogen Antwerpenaar. Ik ben in 2014 voor de eerste keer verkozen in het Vlaamse parlement. Daar volg ik op dit moment thema's op zoals arbeidsmarkt, jeugd, sport, mobiliteit.

En sinds 2018 ben ik ook gemeenteraadslid in Antwerpen.

Rachida

Ik ben Rachida, ik ben moeder van drie kinderen. Ik ben over de vijftig jaar en woon hier in Antwerpen.

Lynn

Rachida, ik blijf graag bij jou: neem ons eens mee in jouw verhaal.

Rachida

Ik ben eerst beginnen werken als poetshulp. Ik ben beginnen werken bij Milo, tot ik daar ontslagen ben. Dan ben ik bij Waterlink gaan werken, terwijl mijn job naaister is. Ik heb altijd als naaister willen werken, maar ik kreeg die job niet. Mijn vriendin heeft mij doorverwezen, zij werkte in een naaiatelier. Zij zegde me: 'Bent nog altijd aan het toewerken naar je droomjob?' Ik zei: 'Ja, ik zou dat heel graag willen doen'. Ze zei mij: 'Er is iemand weggefallen bij ons op het werk. Je kunt daar nog gaan vragen naar werk'. Ik ben dan naar Clio-mode geweest, op het Zuid, in de Haantjeslei. Ik heb daar mijn gesprek gehad met de bazin en daar mocht ik de volgende dag beginnen. Ik heb daar gewerkt. De dag daarna ben ik teruggedaan en kwamen ze met een proefcontract van twee weken. Ik heb dat proefcontract uitgedaan. In die tijd droeg ik geen hoofddoek. ik was nog jong en sterk. Dan ben ik aangenomen voor een vast contract. Ik heb daar een lang tijd gewerkt.

Dat bedrijf sloot elke kerstvakantie twee weken. En in zo'n kerstvakantie is er door kortsluiting een brand ontstaan. Toen was ik twee jaar technisch werkloos. Na twee jaar hebben wij een brief gekregen dat het bedrijf niet mocht herstarten van de overheid. Ik heb me dan terug ingeschreven als werkloos.

In die tijd zocht ik wel naar werk, maar vond dat werk niet. Toen ben ik nog thuis gebleven en zo. En toen heb ik een sollicitatiebrief gekregen van de VDAB. Ik heb dat gewoon gekregen, terwijl ze niet wisten wat voor werk ik graag wilde doen. Ze stuurden mij die brief. Ze stuurden mij terug naar poetswerk. Ik ben gaan solliciteren in dat bedrijf. We waren daar zeker met vijf of zes.

Ik heb een gesprek gehad. Ze hebben me gezegd: 'Je zult een brief krijgen thuis'. Ik heb die brief gekregen en ik ben aangenomen voor het werk.

Toen heb ik vanaf 2004 bij Solidariteit voor het Gezin gewerkt. Tot ik in 2013 ziek ben gevallen. Ik had een hernia en moest geopereerd worden aan mijn rug. Ik ben lange tijd thuis gebleven met die ziekte. En toen heb ik controle gekregen van de arbeidsgeneesheer van het werk zelf. En ze hebben gezegd: 'Wij hebben geen geschikt werk voor u. Het is alleen maar poetsen dat je moet doen'. Er was dus geen plaats voor mij in dat bedrijf, geen aangepast werk. Toen heb ik ontslag gekregen wegens langdurige ziekte.

Omdat ik ontslagen was wegens langdurige ziekte, ben ik dan naar de vakbond gegaan om een aanvraag voor 33% werkonbekwaamheid, want daar had ik recht op. Mijn vakbond heeft dat aangevraagd bij de RVA. En de RVA stuurde mij een brief terug dat ik op controle moest van de RVA. Ik heb daar testen moeten doen, onderzoek gedaan. De dokter vond dat positief. Ik ben naar huis gegaan en ik kreeg een brief van de vakbond dat ik niet in aanmerking kwam

voor de 33% werkonbekwaamheid. Daar werd ik heel stil van. Ik zei: 'Maar dat kan niet! Ik heb daar recht op. Ik weet 100% dat ik daar recht op heb. Ik ken mijn lichaam'.

Ik ben dan teruggegaan naar de vakbond om te vragen wat we kunnen doen, en de vakbond zegde dat we niks konden doen, omdat de RVA dat geweigerd heeft. Ik stelde vragen aan mijn vrienden en zo, om meer te weten te komen. En mijn vrienden hebben gezegd: 'Dan moet je daar niet bij blijven. Dan moet je naar ergens anders gaan'. Dan ben ik naar de vakbond van het ABVV gegaan en heb mij daar ingeschreven. Mijn papieren waren in orde. En dan ben ik naar de arbeidsrechtenbank van de vakbond zelf gegaan en een klacht ingediend. Die hebben dat dan opgestuurd. Ik heb ze al mijn papieren van de dokter en van het ziekenhuis gegeven. Je kon dus zien dat ik daar recht op had. Die hebben dat opgestuurd naar de arbeidsrechtbank van de vakbond zelf. En dan moest ik van de adviseur van de vakbond zelf van de arbeidsrechtbank weer op dokterscontrole. Ik ben daar geweest en daar hebben ze mij opnieuw testen laten doen, ik moest stappen en allerlei proeven doen. Toen ik binnen ging bij de dokter, zag ik daar die dokter van de RVA zelf ook. Ik heb die testen gedaan en ik mocht terug in de wachtkamer wachten. Ik hoorde ze wel alle twee praten over die problemen en zo. En die dokter van de vakbond heeft me gezegd: 'Je zult binnen de maand wel een brief krijgen thuis. En dan heb ik een brief gekregen dat ik recht had op die 33% werkonbekwaamheid. Ik heb de zaak gewonnen.

En vandaar ben ik van de VDAB naar GTB gestuurd. Bij GTB heb ik ook allerlei testen moeten doen: puzzelen, iets met cijfers, voor mijn Nederlands, enzovoort. Ik spreek goed Nederlands, maar schrijven is niet goed. En lezen: ik lees wel, maar begrijpend lezen, dat is nog moeilijk voor mij. Ik volg Nederlandse les en daar leer ik dan nog een beetje bij. Dus vandaar ben ik bij GTB terecht gekomen, en dan hebben ze mij naar vrijwilligerswerk gestuurd. Bij het Zand moest ik bij bejaarde mensen bingo spelen, de cijfers in 't oog houden en zo. Op donderdag gingen we met die oude mensen naar de markt. Ik heb dat zeker twee jaar gedaan.

Toen ik daar vrijwilliger was, heb ik een brief gekregen van mijn begeleider van GTB dat ik verplicht bij Opnieuw & Go vrijwilligerswerk moest gaan doen. Ik heb dat dan gedaan. Dat was van 10u tot 14u, vier uur. Ik moest in de cafetaria koffie klaarmaken voor die mensen. Ik heb dat gedaan.

En toen kwam corona, en moest de cafetaria sluiten. Ik moest dan beneden kleren sorteren. Ik moest meehelpen met werk dat ik niet mocht doen. Ik heb dat moeten doen. Maar ik heb dat wel gedaan omdat ik schrik had voor mijn... je weet wel. Ik had schrik en ik moest dat aanpakken. Ik heb dat gedaan. Ik kreeg om de twee maanden een nieuw contract. Ik heb dat twee jaar gedaan. En dan vonden ze mij daar goed voor het werk. Toen hebben ze mij geschreven dat ik acht uur per dag moet werken. Ik heb gezegd: 'Dat doe ik niet. Mijn gezondheid gaat voor op dat werk. Ik weet wat ik ben van binnen. Dus je gaat mij niet verplichten om die acht uur te doen'. Ik heb dat niet gedaan. En ze hebben me gezegd: 'Hier op het werk geven wij geen vier uur per dag, geen half time. Je moet hier full time werken'. Ik heb gezegd: 'Dan moet ik dat niet doen. Ik ga dat niet doen'.

En dan ben ik daar ontslagen. En mijn begeleider van GTB, die was weg en ik kreeg een nieuwe. Die had mij gebeld voor een gesprek. Ik heb dat gesprek gehad en ze zei tegen mij: 'Wat ben jij nog aan het doen? Ben je nog iets mee bezig?' Dus ik heb gezegd: 'Ik zit gewoon thuis. En ik ben iemand die niet graag thuis zit. Ik ben iemand die buiten wil. Ik heb altijd gewerkt. Ik ben iemand die onder de mensen wil komen, en ik moet werken. Ik moet iets doen. Ik kan niet thuis blijven. Want anders begin ik te piekeren over wat er voorbij is. En dat geeft stress en zo. Ik moet iets doen'. En dan zegde ze mij: 'Er is een opendeurdag bij Atlas over vrijwilligerswerk. Ik ben daar naartoe geweest. Daar heb ik Maissa ontmoet, die me vroeg: 'Wil jij graag naaien'? Ik heb gezegd: 'Ja, dat is het liefste wat ik wil doen'. En ze zei me:, 'Er is een infoavond bij SAAMO'. En zij gaf mij het adres.

Oussama

Ja, dat klopt. Dat waren onze infoavonden over onze Wijkonderneming.

Rachida

Ik ben daar naartoe geweest en we waren daar met een groep. Ze vroegen aan ons wat wij graag willen doen. En dat is iets... Ik ben nu nog altijd daar. We zijn behulpzaam. Je doet iets wat je graag doet, op je eigen tempo.

Lynn

Dankjewel voor je verhaal. Ik laat Oussama inpikken: vertel eens over die Wijkonderneming.

Oussama

Eerst en vooral wil ik nog even stilstaan bij de sterke illustratie die Rachida brengt. We horen vandaag de dag heel vaak het verhaal van de cijfers, van het aantal werklozen of het aantal langdurige zieken. Maar die mensen hebben wel een verhaal. En ik vind het heel krachtig dat Rachida nog eens heel goed schetst waar het misloopt of waar het ook beter kan.

Rachida

Ze zeggen wel dat we profiteren. Maar dat is niet waar. Ik ken veel mensen in mijn situatie die graag willen werken, die graag iets willen doen, iets bijleren en zo. Maar die krijgen die kans niet. Waarom? Er is te veel discriminatie: er wordt teveel gekeken naar de hoofddoek, naar de naam. Ik heb bijvoorbeeld de Belgische nationaliteit. Maar als ik werk ga vragen, zien ze dat niet als een Belgische nationaliteit. Ze vragen nog altijd: 'Van welk land kom jij'? Maar mijn pas spreekt toch? Nog altijd vragen ze naar mijn achtergrond. Ik vind dat dat moet stoppen. Onze kinderen zijn hier geboren en getogen. Die hebben hier gestudeerd. Die hebben ook de Belgische nationaliteit. Waarom vragen ze nog altijd naar de achtergrond?

Oussama

Er zijn heel veel gemotiveerde mensen zoals Rachida die heel graag duurzaam werk willen. We horen vandaag de dag dat er heel veel krapte is op de arbeidsmarkt, dat er veel vacatures zijn, dat mensen niet willen werken. Maar de arbeidsmarkt zelf is natuurlijk niet drempelloos. Vandaag spreken we over de drempel gezondheid. Maar natuurlijk zijn er ook drempels zoals discriminatie, zoals het niet erkend krijgen van buitenlandse diploma's en

elders verworven competenties, het gebrek aan kinderopvang, enzovoort. En al die uitsluitingsmechanismen zorgen er voor dat er heel veel talent onderbenut blijft.

Met ons project duurzaam werk willen we dat omdraaien. Wij zeggen: 'Als mensen geen aansluiting vinden bij de vacatures die er nu zijn, dan moeten wij jobs creëren die op maat zijn van die mensen, die op maat zijn van hun talenten en hun noden'. Vanuit het project willen wij ook onvervulde noden invullen die er in de wijk zijn. En we willen een model creëren dat een voorbeeld kan zijn dat het anders kan, naar andere werkgevers, maar ook naar het beleid. En het kan natuurlijk ook anders.

We zijn geïnspireerd door het model Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid dat uit Frankrijk komt. Het model vertrekt vanuit drie principes, namelijk één: iedereen heeft talent, iedereen is inzetbaar. Je moet ze wel de kans geven om hun talenten te laten zien. Twee: er zijn jobmogelijkheden genoeg: noden in een wijk, of behoeften die nog niet vervuld zijn. Het mag natuurlijk niet concurreren met wat er al is. Het moet complementair zijn met de bedrijven die er zijn. Maar er zijn jobkansen. Je moet wel de moeite doen. En drie: er zijn financiële middelen, maar daar is politieke moed voor nodig.

Men moet afstappen van het verplicht activeren, van het sanctioneren. Want als we luisteren naar het verhaal van Rachida met het verplichten van terug meer uren te werken, dan heeft dat een negatief effect op haar. Dan haakt ze juist af. En de schrik: 'Ik ben bang dat ik mijn uitkering ga verliezen of mijn 33 procent werkonbekwaamheid': dat zou eigenlijk niet mogen. Als Rachida zegt: 'Ik wil vier uur werken', dan zijn dat wel vier zinvolle uren die zij in een duurzame tewerkstelling kan besteden.

En daar willen wij met het model een antwoord op bieden. Dit model dat we nu aan het uitwerken zijn: wij hebben daar medestanders voor nodig, mensen die geloven in ons initiatief, die zien wat wij zien, die de verhalen horen die wij horen, en die overtuigd geraken van de impact die wij kunnen genereren.

Vorig jaar hebben we samen met de Kringwinkel een wijkbevraging gehouden om ook vanuit die principes van de Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid te werken en om te horen wat nu precies de noden in de wijk zijn die momenteel onvervuld blijven. De uitkomsten waren dat er nood was aan een kookatelier, een naaiatelier en een hersteldienst aan huis. Een kookatelier zou te veel concurreren met wat er al was. Een hersteldienst aan huis bleek moeilijk om in de praktijk te brengen. De signalen en de talenten die het meest naar boven sprongen, waren het naaiatelier en met name dan kinderkleding. Wij hebben nu al deelwinkels en dekkasten. We krijgen daar heel veel het signaal van mensen: 'Kwaliteitsvolle kleding, dat is moeilijk te vinden, dat past niet altijd in mijn budget. En vooral kinderkleding, ik heb veel kindjes'. Het is een wijk met veel jonge ouders. We zitten in Centrum De Wijk ook met het Huis van het Kind, dus wij komen regelmatig in contact met ouders. En zij gaven ook het signaal: 'Kinderkleding, als jullie dat zouden kunnen maken, dat zou ons heel hard kunnen helpen'. Dus je ziet eigenlijk een win-win: je creëert tewerkstelling, maar je verhelpt ook een nood. Dus je hebt ook een maatschappelijke meerwaarde. Het is niet alleen een economische meerwaarde, maar ook een maatschappelijke meerwaarde in de wijk Antwerpen-Noord.

En vooraleer ik het woord terug aan Lynn geef, wil ik toch benadrukken dat deze wijk heel lang vergeten is, heel sterk ondergefinancierd is. Ik hoop dat zo'n Wijkonderneming ook daarin een rol kan spelen. Dat wij dus enerzijds niet alleen een antwoord bieden op het verhaal van mensen die langdurig werkloos zijn, maar anderzijds ook die wijkinvalshoek. En dat is wat de Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid ook zo sterk maakt: het is lokaal.

En dan wil ik daar nog één ding aan koppelen, en dan ga ik echt het woord geven aan Lynn: wij hebben ook een circulair karakter. In het onderzoek van Hiva heeft Ides Nicaise -als ik het goed zeg- ook het concept onder de loep genomen: is dat nu financieel interessant voor een overheid om daarin te investeren? Als je spreekt over de korte termijn, dan moeten we eerlijk zijn: dat is duur, dat is waar. Maar: korte pijn. Maar op termijn kun je er wel de vruchten van plukken. Want op termijn heb je niet alleen je investering terugbetaald als overheid, maar heb je ook een maatschappelijk rendement. Want we hebben een circulair karakter binnen onze Wijkonderneming. Wij gebruiken niet alleen tweedehands stoffen, maar wij hebben ook een onderneming overtuigd om zijn bestellingen lokaal te doen. Dat was El Suit. Dat is onze eerste klant, sinds juni van dit jaar. Die liet zijn kleding maken in Italië en Turkije. Wij hebben met hem het gesprek gevoerd: 'We zijn met een project bezig, we zien daar mogelijkheden in. En ook vanuit dat circulaire gedachtegoed: waarom maak je dat nu niet gewoon lokaal?' En we hebben die kunnen overtuigen. Dat heeft misschien een kleine impact, maar we geloven ook in kleine stappen om grote te kunnen scoren.

Dat is dus eigenlijk wat wij willen uitdragen met onze Wijkonderneming: inspelen op talenten die er zijn, inspelen op noden die leven in de wijk, tegelijkertijd hameren op dat duurzaam karakter. Mensen moeten duurzaam werk krijgen, er moet loon naar werken zijn.

En dat is het probleem waar we op dit moment stuiten: hoe zorg je ervoor dat mensen een volwaardig inkomen kunnen genereren uit dit model? Er wordt nu vooral ingezet op: hoe kunnen we mensen zoveel mogelijk verplicht activeren, verplicht sanctioneren. We kennen de gemeenschapsdienst, die is in augustus ingevoerd. Mensen die bijna... ja, dat is dwangarbeid -sorry dat ik dat zo zeg- maar mensen worden gedwongen. We zijn bijna vergeten dat arbeid een mensenrecht is! Mensen moeten nog steeds zelf kunnen bepalen of ze een job kiezen die hen gelukkig maakt, waar ze zich goed voelen in hun vel, of niet.

Lynn

Ik pik even in. Daarnet zei je: 'Daar is politieke moed voor nodig'. Dus ik kijk graag eventjes naar de beleidsmaker aan de tafel: is die politieke moed er, Imade?

Imade

Op dit moment niet zozeer, omdat op dit moment de focus te veel ligt op: 'We moeten zoveel mogelijk mensen aan de slag krijgen. De mensen die nog niet aan de slag zijn, zijn mensen die geen goesting hebben, lui zijn, te veel uitkering krijgen. En laat ons daar vooral op focussen om ze toch maar te activeren'. En dat resulteert in rare politieke debatten, zoals: 'We gaan de huisvrouwen activeren, want het kan niet dat ze uitkeringen krijgen, of dat wij betalen voor het feit dat ze thuis zitten'. Terwijl het werkelijkheid is dat huisvrouwen geen

uitkering krijgen. Dus de minister die die uitspraak heeft gedaan, is daar redelijk snel op moeten terugkomen. Maar het geeft wel de tijdsgeest goed aan.

Overall waar er mensen zijn die men kan activeren, moet men ze gaan activeren. Terwijl ik niet enkel denk dat arbeid een recht is, waar mensen het recht hebben om te kiezen wat ze willen doen. Maar dat het ook evengoed een recht is als mensen zeggen: 'We willen zorg dragen voor onze naasten, we willen zorg dragen voor ons gezin, en we kiezen ervoor om er anders in te staan'. Men staart zich voor een stuk blind op de cijfers van de werkzaamheidsgraad: we moeten zoveel mogelijk mensen aan de slag krijgen.

En men kijkt te vaak naar een land als Nederland bijvoorbeeld, waarvan men zegt: 'Kijk, daar is de werkzaamheidsgraad groter, en er zijn meer mensen aan de slag, en daar heb je veel meer flexibiliteit van de arbeidsmarkt. Je kan mensen in allerlei deeltijdse trajecten steken om ze toch maar te laten werken. Je moet gewoon gaan werken'. Wij zijn toevallig met het Parlement, of toch met de Commissie Werk van het Parlement, net naar Nederland geweest. Alle diensten die we hebben bezocht, hebben hetzelfde gezegd, namelijk: 'Kijk goed naar wat we hebben gedaan rond flexibiliteit. Please, don't do it. Doe dat niet. Want wij zitten daar een beetje met de problemen'. En interessant om te weten: ondanks alle kritieken die er komen uit bepaalde politieke hoeken, ligt de productiviteit van onze arbeidsmarkt in België op dit moment hoger dan in een land als Nederland. Omdat mensen beter beschermd zijn, meer structuur hebben, meer langtijd een voltijdse job hebben, en daardoor meer tot hun recht komen in de job die ze uitoefenen, iets wat je in de doorgedraaide flexibilisering in Nederland niet hebt.

Nu met die tijdsgeest is iets heel paradoxaal, iets gek, iets dubbel aan de gang. Men blijft zeggen over de groep mensen die nog niet geactiveerd zijn: 'We moeten er strenger voor zijn, we moeten ze meer activeren, we moeten ze meer gaan opsporen, de VDAB moet meer opvolgen, we moeten meer sanctioneren'. Maar als je kijkt naar het verhaal van Rachida en het verhaal van heel veel mensen die in die positie zitten: dat is alles behalve evident. Er is een strijd die mensen voeren, die heel kwetsbaar zijn. Er komt heel veel samen in wat je hebt gezegd. Je zat in de poetssector, dat is één van de meest kwetsbare sector als het gaat over langdurig uitvallen, fysieke overlast, gezondheidsklachten, slecht betaald worden, niet goed beschermd zijn. Dat komt allemaal daar samen. Dus dan zeg je al tegen mensen: 'Het is nu eenmaal nodig dat jij in een minder aangename sector gaat werken'. Er zal weinig werkvreugde overblijven. Je doet dat dan. Op een bepaald moment wil je je droom najagen: je wil gaan naaien. Je doet dat dan. Je zet heel veel stappen, proactief. Dat bedrijf moet de deuren sluiten. Daar kan jij niks aan doen. Daar kan ik niks aan doen. Daar kan niemand iets aan doen. Maar goed, dan plots word je in een soort van molen gebracht: je moet van het een naar het ander en van hier naar daar. En dan gebeurt het: dan heb je een hernia, je hebt een gezondheidsklacht. We leven in een verzorgingsstaat. Er wordt verondersteld om voor mensen te zorgen die het moeilijk hebben. En dat vind ik het meest frappante aan je verhaal: dan moet jij gaan bewijzen dat jij recht hebt terwijl jij degene bent die ziek is. En dan moet je het niet alleen maar bewijzen. Dan wordt er ook door iemand anders gezegd: 'Ja, je hebt er recht op', zijnde de vakbonden, dus je bent blij. Je hebt dat nodig. En dan gaat er iemand zeggen: 'Nee, je hebt er geen recht op'. Dus dan denk je: 'Wat voor beeld ben je nu van mij

aan het schetsen? Dan zeg je dat ik een leugenaar ben'. En dan heb je de moed om door te zetten, want heel veel mensen doen dat niet. Ik bedoel...

Rachida

Ik heb niet opgegeven.

Imade

Ja, je hebt niet opgegeven, wat heel veel zegt over jouw karakter. Maar het is ook begrijpelijk dat andere mensen dat niet doen, omdat ze moe zijn, omdat ze een thuissituatie hebben waarin ze denken: 'Ik moet zo snel mogelijk op een bepaalde manier een inkomen hebben. Ik heb de luxe niet om te twijfelen of wat dan ook'. Maar je hebt de moed gehad om dat te doen. En je hebt dan uiteindelijk gelijk gekregen. Enerzijds worden mensen die in kwetsbare posities zitten vaak geduwd in jobs die hen onvoldoende beschermen, die vaak ook nog eens tijdelijk zijn, die niet goed betaald zijn, die dan ook nog eens een keer moeten opkomen voor hun basisfundamentele rechten van ziekte-uitkering waar we allemaal toch denken recht op te hebben in onze verzorgingsstaat. En anderzijds krijgen ze dan te vaak het beeld opgeplakt van: ze willen niet en we moeten ze strenger opvolgen en meer sanctioneren.

Ik zie twee verschillende werelden waar een heel grote kloof zit tussen de realiteit op de arbeidsmarkt en de politieke realiteit in het debat. Ik denk dat je die moet overbruggen. Ik denk dat het soort projecten dat Oussama net heeft aangehaald en het verhaal dat Rachida vertelt, helpen om dat narratief voor een stuk te keren. Ik begrijp dat we zoveel mogelijk mensen aan de slag willen krijgen. Maar voor mij, met mijn diploma, dat is altijd al zo geweest, voor mensen die andere opleidingen hebben, zijn er andere uitdagingen, namelijk werkbaarheid en stress en work-life balance, etc. Iedereen heeft zijn strijd. Maar goed, je kan gaan solliciteren, je kan één job niet krijgen en je weet dat je in een ander sector verder kan gaan, etc. Maar bij jou is het echt boksen, een negatieve strijd, en een stempel die je krijgt door de arbeidsmarkt: 'Ja, maar ja, je moet aan de slag, maar we moeten je eigenlijk niet hebben. Maar je moet wel aan de slag, hè'.

Dat is iets waar we in Vlaanderen absoluut nog stappen in vooruit moeten zetten: die sectoren versterken en naar waarde schatten. En daar zijn projecten zoals die van Oussama ongelooflijk belangrijk in.

Lynn

Ik las in de plannen van Groen ook een soort nadruk op: we moeten activeren vanuit vertrouwen. Hoe zie je dat? Hoe moet dat dan?

Imade

Wat Oussama net heeft gezegd, namelijk dat mensen aan de slag willen en hun steentje willen bijdragen, wordt vandaag heel mooi bewezen door het verhaal van Rachida. Rachida zegt: 'Ik wil onder de mensen komen, ik wil iets doen, ik wil werken, ik wil bijdragen, omdat ik anders zelf in mijn hoofd vastzit. Maar ook omdat ik wil bijdragen'. Iedereen heeft zijn haar of hun eigen motivaties daarvoor. Als overheid moet je dat voor een stuk stimuleren. Wat ik bedoel met vertrouwen is: 'Zorg ervoor dat een organisatie als de VDAB, of een organisatie

die met de VDAB werkt, veel meer ruimte heeft om samen met het middenveld en alle aanbiedingen die er zijn op dit moment, op een persoonsgebonden wijze uit te zoeken, hoe we ervoor kunnen zorgen dat jij de tijd krijgt om te zoeken wat je beste fit is, en dat we je ondersteunen om daar je plek in te krijgen. Op dit moment is de redenering: als je twee jaar werkzoekend bent en je hebt nog geen job gevonden, dan moet je maar aanpakken wat we je sturen, of dan moet je doorstromen naar de gemeenschapsdienst. In Nederland bijvoorbeeld is er een verplichting tot het aannemen van eender welk werk dat aangeboden wordt.

Lynn

Na twee jaar?

Imade

Na twee jaar. Ik vind dat als iemand twee jaar lang zijn of haar of hun best heeft gedaan je als overheid moet kunnen garanderen die een kwalitatieve job aan te bieden.

Lynn

Dus de jobgarantie eigenlijk?

Imade

Ja, als overheid moet je daar ook voor instaan. Ik denk dat je op die manier een groep mensen op hun eigen manier moet kunnen laten bijdragen, een groep die altijd zal bestaan in je samenleving, een groep die wil bijdragen, maar niet op de manier die de norm is. En dan heb ik het niet enkel over de sociale economie. Dan heb ik het ook over een apart spoor, dat je daar veel meer moet versterken.

Lynn

En wat voor jobs kan de overheid dan creëren?

Imade

Ik denk dat je sommige jobs moet versterken. Het idee achter dienstencheques en de poetssector is op zich een heel goed idee, maar de uitvoering is niet goed. Wat bedoel ik daarmee? Dienstencheques zijn in het leven gebracht om ervoor te zorgen dat je een sector uit de zwarte sector haalt, dat het dus betaald en officieel aangegeven is en dat de mensen die erin werken op een officiële manier betaald worden, sociale rechten opbouwen en ook dat er arbeidsmobiliteit zou moeten zijn. De situatie vandaag is, dat één aspect is gelukt: het is officieel geworden, het is in het wit geworden. Maar twee: je verdient te weinig, mensen betalen met hun gezondheid en van doorstroom naar andere jobs is er quasi geen sprake. Zorg ervoor dat je mensen die als poetschulp werken veel meer betaalt. Het is een sector die voor 78% wordt gesubsidieerd door Vlaanderen, als het niet meer is, een miljard 300 miljoen per jaar dat naar die sector gaat. Zorg ervoor dat mensen beter betaald worden. Zorg ervoor dat mensen beter beschermd worden in hun gezondheid. Je hebt daar als overheid een regierol in. Zorg ervoor dat je de mensen ook voldoende opleidingen geeft, een brede waaier waarin zij zelf interesse hebben, zodat ze naast het relevante werk dat ze nu aan het doen

zijn, zich ook kunnen omscholen en verder scholen en hun eigen interesses prikkelen. Zodat dat er effectief een soort van mobiliteit is die mensen kunnen gebruiken om door te groeien naar naaien of iets anders of wat dan ook. Dat is bijvoorbeeld iets dat we vandaag niet doen.

En wat voor andere jobs zijn het? Wat mensen willen doen. Zorg ervoor dat je daar veel meer creatief mee omgaat en mee experimenteert. En dan kom ik terug bij het punt dat Oussama heeft gezegd. Ik ken de Franse filosofie van Buurten Zonder Langdurige Werkloosheid niet. Het is de eerste keer dat ik het hoor. Maar ik vind het interessante eraan dat je voor een stuk vertrekt vanop wijkbasis. Wat is hier nodig? En je hebt een match die je kan maken, die je niet gaat oplossen met de mismatch die er is op het Vlaamse niveau. Want op het Vlaamse niveau is het simpel: je hebt een groot stuk werklozen en een groot stuk jobs die niet opgevuld raken. Je gaat die niet op elkaar kunnen afstemmen. Maar wijkgericht kan je daarvoor heel wat stappen in vooruitzetten.

Oussama

En zeker ook de circulaire economie. Dat aspect mogen wij ook niet onderschatten. We hebben verschillende experts gehoord die zeggen dat de circulaire economie de jobmotor kan zijn voor mensen die laaggeschoold zijn, dat daar nog veel in te groeien is.

Ik wil even terugkomen op langdurig ziek zijn. We weten dat dat een grotere groep is dan langdurig werkzoekenden. Maar dat betekent niet dat ze minder worden geïsoleerd. Integendeel.

Maar waarom worden ze ziek? We moeten misschien eens kijken naar waarom mensen ziek worden. De jobs waar mensen in een kwetsbare positie in terechtkomen, zijn meestal jobs die heel arbeidsintensief zijn, jobs waar er flexibele uren zijn in de negatieve zin van het woord, waar verwacht wordt dat werk-privé-balans in de vuilbak wordt gegooid. Dat zorgt ervoor dat mensen na een tijd tegen een muur aanlopen en langdurig ziek zijn. Wij zeggen: beter voorkomen dan genezen. En al die aspecten die ik net heb genoemd: dat zijn geen karakteristieken van duurzaam werk, dat zijn karakteristieken van preciaire jobs. Dus eigenlijk zou de overheid vanuit die vanzelfsprekendheid: 'Ja, we willen dat veel meer mensen aan het werk zijn, en dat er minder langdurig zieken zijn' meer moeten investeren in duurzame jobs. Veel studies hebben aangetoond dat mensen die gelukkig zijn in hun job ook productiever zijn. Dan kun je dus ook weten: 'Als we die werkzaamheidsgraad eens benaderen vanuit die invalshoek, in plaats van uit dat wantrouwen...' Want Imade, ik volg je daar zeker in: er is een heel denken ontstaan van 'voor wat hoort wat'. Ik weet niet wanneer dat echt uit zijn voegen is gebarsten, maar die maatregelen... Ik wil terugkomen tot de invoering van de gemeenschapsdienst. Ik schrok daarvan. Ik dacht: 'Dat is toch de omgekeerde benadering. We gaan mensen toch niet sanctioneren omdat ze pech hebben gehad'?

Ter illustratie waarom mij dat boos maakt, ga ik even een getuigenis naar boven halen. Het thema van de Internationale Dag tegen Armoede was werk. We hebben samen met Sta-an en het Netwerk tegen Armoede actie gevoerd. Rachida was daar trouwens ook bij. En er kwam een getuigenis van een meneer die worstelt met armoede. Een heel krachtig verhaal. Maar die heeft helaas zijn auto moeten verkopen omdat hij in financiële problemen zat. Rachida, je hebt dat verhaal ook gehoord. Die heeft zijn auto dus moeten verkopen. Hij was

dan aangewezen op het openbaar vervoer. Laat me nu niet te diep ingaan op het openbaar vervoer, want daar kunnen we wel even over spreken. Maar één: het openbaar vervoer is niet aangepast op de avond- en nachtshiften. Maar ook bij zijn dagshiften kunnen we ons vragen stellen of daar een Lijn voor bestond. Ik vrees ervoor. Maar welke schuld treft die man nu op dat moment? Die heeft zijn auto moeten verkopen! Ok, hij heeft financiële problemen. Maar dan zouden wij er als samenleving toch minstens voor moeten zorgen dat mensen op hun job geraken! Er was een staking van de Lijn. En voor alle duidelijkheid: ik sta achter het recht van staken. Daar gaat het niet over. Maar weer met het signaal dat er te weinig wordt geïnvesteerd in het openbaar vervoer. De helft van onze mensen zijn niet goed ter been... Elisabeth is niet zo ver van de Handelsstraat, maar als je niet goed ter been bent, ben je wel aangewezen op het metronet. De helft van de Wijkonderneming kon niet aanwezig zijn omdat er te weinig wordt geïnvesteerd in het openbaar vervoer, nota bene iets waar de overheid zelf verantwoordelijk voor is. En dat vind ik jammer: dat er altijd wordt gekeken naar het individueel verhaal, maar niet naar het structureel verhaal.

Lynn

Misschien kunnen we nog even op inpikken op die randvoorwaarden. Imade, wat zie je als cruciaal als we werk willen verduurzamen voor iedereen, als we dat recht op werk willen verzilveren? Wat moet er dan allemaal gebeuren?

Imade

Eén van de meest foute uitspraken die je kan doen -en die is in september gedaan door de minister-president van Vlaanderen, Jan Jambon- is beweren dat werk hebben de beste antigiftpil is tegen armoede. Nee. Er komen zoveel andere dingen bij kijken, zodat dat gewoonweg niet klopt. Oussama had het hier net over vervoersarmoede. En dat is de reden waarom ik me ook zo vaak boos maak in mijn werk als het gaat over het openbare vervoer. Het is een openbare dienstverlening waar iedereen gebruik van zou moeten maken, van rijk tot arm en alles wat er tussen zit. Maar als trams of bussen worden afgeschaft, weet ik dat ik de deelauto kan pakken, of een auto, of mijn fiets. Want ik ben een man van 39 die goed ter been is. Maar toen ik een dochttertje had die in de buggy moest, heb ik al kunnen ervaren wat voor een merde en een discomfort het is als je op het openbare vervoer bent aangewezen. Laat staan als je in vervoersarmoede leeft, of slecht ter been bent, of al dat soort zaken. Ik denk dat het een prioritaire taak van een overheid is om ervoor te zorgen dat iedereen, ongeacht zijn of haar status, van A tot B kan geraken. Dat wordt op dit moment niet vervuld.

Op de Dag tegen Armoede zijn er ook verhalen over de arbeidsmarkt naar boven gekomen, van mensen die zegden: 'Ik kreeg contracten, maar dat waren dagcontracten of weekcontracten, en ik moest dan wachten totdat ik een vast contract kreeg'. Maar dat gebeurde heel vaak niet, omdat je dan op een bepaalde manier aan het lijntje wordt gehouden. Voor ons is het goed dat ons loon op het einde van elke maand betaald wordt, want wij betalen er onze hypotheek of onze huur of onze kosten mee af. Maar wat moet je doen als je weekcontracten krijgt? Wat moet je doen als je niet weet of je binnen een jaar... Probeer dan maar eens ergens iets te huren. Als dan iedereen zegt: 'Ik wil wel je loonfiches

zien, en ik wil wel eens zien wat je allemaal verdient'. Dat zorgt ervoor dat je in een heel moeilijke positie komt. Pak nu het voorbeeld van Rachida: zij heeft drie kinderen. Zij ziet een job waar ze graag op wil intekenen. Ze moet gaan solliciteren, maar zit wel met drie kinderen. Er is geen plek in de crèche. Ze wil ze naar de kinderopvang sturen? 'Ja, maar dat gaat niet, mevrouw, we geven prioritaire voorrang aan mensen die aan het werken zijn'.

Er is dus voor een stuk een hele structuur in het politiek denken geslopen. En mensen in kwetsbare posities, in armoede enzovoort, zitten aan de buitenbaan van de samenleving. En dat heeft impact op jobs zoeken, dat heeft impact op mobiliteit, dat heeft impact op een woning zoeken, dat heeft impact op kinderopvang. En als je dan beweert: 'Ja, maar zoek gewoon een job, dat is de beste antigifpil'! Dat is niet waar. Je moet ook de juiste mensen kennen, je moet geluk hebben, je moet... Als je dat sociaal kapitaal hebt, is het leven best makkelijker. Maar als je dat niet hebt, is dat een probleem. De sociale zekerheid en zorg dragen voor elkaar is nog altijd een heel grote sterkte in België, als je het vergelijkt met andere landen. Ik denk dat de filosofie om veel meer dan oorspronkelijk de verantwoordelijkheid naar het individu toe te schuiven, meer liberaal denken, een politieke ideologie is die de wetten de afgelopen 15, 20 jaar gedomineerd heeft. Meritocratie wil zeggen: als je het goed hebt gedaan, is dat dankzij jou. Maar als je het niet goed hebt gedaan, dan is dat ook dankzij jou. Maar met alle respect: als ik het goed doe in het leven, wat volgens sommigen dan het geval kan zijn, is dat omdat mijn ouders mij naar een school hebben gestuurd, ik leerkrachten heb gehad die mij hebben onderwezen, mijn ouders voor mij hebben gezorgd, ik de juiste mensen ben tegengekomen op het juiste moment om mij stages te laten doen toen ik aan het studeren was, om daarna een kans gekregen te hebben op het werk. Dus mijn succes is dankzij andere mensen. Dus kan het falen van een individu ook nooit alleen maar de verantwoordelijkheid zijn van een individu. Dat is een slinger die volledig is doorgeslagen en die we voor een stuk terug naar het midden moeten laten komen. In landen zoals Nederland is dat aan het gebeuren, maar hier moeten we ons er ook wel heel erg bewust van zijn.

Lynn

Rachida, ik kom nog eventjes terug bij jou. Hoe zou voor jou de ideale duurzame job eruitzien?

Rachida

Werk dat ik graag doe, ga ik ook goed doen. Maar werk dat ik niet graag doe, ga ik ook niet goed doen. Precies alsof ze je naar daar duwen. Maar in mijn situatie zou ik graag vier dagen in de week willen werken. Dat gaat goed zijn voor mij. Maar niet acht uur per dag. Dat ga ik nooit meer aanpakken. Ik kan dat niet doen.

Lynn

Omdat jouw lichaam dat niet meer kan.

Rachida

Mijn gezondheid komt op de eerste plaats. Dus ik ga mijn niet kapot werken en mijn gezondheid kapot werken. Ik heb ook nog mijn kinderen. Die hebben mij nog nodig. En ik wil ook als ik oud ben gezond blijven. Ik wil echt niet in mijn bed moet gaan liggen als ik 60 jaar ben. Ik moet genieten van mijn ouderdom. En ik wil werk dat bij mij past en dat ik graag doe.

Oussama

Ik wil nog ingaan op het feit dat Rachida aangeeft: 'Ik kan maar x aantal uur per dag werken. Of ik wil een job doen die ik graag doe'. Gisteren hadden we nog eens een evaluatie in onze Wijkonderneming. Dat is een moment waarop we nog eens even terug stilstaan: 'Hoe voelen jullie jullie bij de taken die jullie nu uitvoeren? Zijn er dingen die we beter kunnen doen'? Vanuit de Wijkonderneming, en daar wil ik zeker bij stilstaan, hebben mensen als Rachida een plek. Zo'n initiatieven geven de mogelijkheid om mensen om te zeggen: 'Ik wil aangepast werk voor x aantal uur'. Voor de instroom van onze mensen volgen wij een aantal principes van Open Hiring. Dat is een inclusief aanwervingsconcept dat is overgewaaid uit Amerika, waarbij we mensen zonder sollicitatiegesprek, zonder cv, de kans geven om te tonen wat zij kunnen. In tegenstelling tot het model van Open Hiring is de enige vraag die wij hadden gesteld of ze interesse hebben in naaien. Normaal mag je geen vragen stellen. Maar dat is het enige dat we hebben gedaan.

En we kunnen jammer genoeg nog geen duurzame contracten bieden. En dat is net de essentie van ons project. We willen duurzame contracten kunnen bieden. Momenteel werken wij met vrijwilligersvergoedingen. We zijn nog verschillende dingen aan het onderzoeken. Er lopen verschillende gesprekken, maar helaas nog niet met het gewenste resultaat. En ik vind het heel jammer dat wij ook aan het beleid een oplossing kunnen voorstellen: wij bereiken die mensen, wij zijn in staat om die mensen op een toegankelijke manier die bij hen past kwalitatief aan het werk te helpen. Maar wij hebben jullie steun nodig. Momenteel doen wij ons best om te spreken met verschillende... , zoals vandaag...

Rachida

Maar wij hebben wel materiaal nodig.

Oussama

Klopt. We hebben op korte termijn materiaal nodig. We krijgen veel gedoneerd. Ik zei het al: we hebben een circulair karakter. We vragen stoffen, we vragen materiaal. Maar een industriële naaimachine moet je toch wel zelf aanschaffen. En zo zijn er nog dingen die meteen kunnen verholpen worden. Maar gesprekken zoals over statuten, en experimenteerruimte, dat wordt niet altijd geboden. Dus wij vragen experimenteerruimte in de huidige regelgeving. Want we hebben mensen met verschillende... Iemand zit bij GTB, een andere zit bij de mutualiteit, heeft een ziekte-uitkering enzovoort.

Lynn

Jij wilt eigenlijk statuutoverschrijdend kunnen werken.

Oussama

Ja, we vragen wat goodwill. We bieden een oplossing aan voor een probleem dat er vandaag is. We raken eigenlijk verschillende groepen aan: niet alleen mensen die werkzoekend zijn, maar ook mensen die langdurig ziek zijn. Dus we zeggen aan het beleid: 'We reiken u de hand'. Maar zoals Imade zegt: helaas, dat denken is heel hard geschoven naar het verplichten, naar het wantrouwen. En wij vragen terug wat vertrouwen.

Lynn

Ik kijk nog eens naar Imade.

Imade

Ik denk dat we moeten afstappen van het idee dat mensen 40 jaar lang fulltime acht uur gaan werken, heel hun carrière lang. Rachida is bijvoorbeeld iemand die heel lang voltijds heeft gewerkt, met plezier, op zoek is gegaan naar verschillende jobs, naar haar droomjob, en dan, omwille van gezondheidsredenen (een hernia) deeltijds werk nodig heeft.

Er zijn fases in het leven van mensen waar ze meer dan voltijds werken, keihard willen gaan in bepaalde sectoren, meer dan 32, 38 uur werken: prima. En uiteraard zijn er fases waar ze gas moeten terugnemen, omwille van het zorg dragen voor een kindje, of voor een ouder, en later in de carrière terug meer gas kunnen geven om daarna terug... Dus er zit niet meer een lijn van heel hun leven lang dat soort aantal uren werken. De arbeidsmarkt is diverser geworden. Dat is ook logisch, en die ruimte moet er komen.

Het eerste stuk dat ik heb gezegd, en je hebt het herhaald, en terecht ook, zijn proeftuinen. Je moet gaan experimenteren, je moet gaan zorgen van: wat werkt er en wat werkt er niet? Maar dan moet je wel je denken fundamenteel omdraaien, van wantrouwen naar: we gaan ervoor zorgen dat we op allerlei manieren experimenteren, om ervoor te zorgen dat die mensen die willen werken, maar op een andere manier, kunnen bijdragen in hun wijken, in hun steden.

En dat zijn goeie voorbeelden die we naar boven kunnen dragen. Daarvoor ga je ook voor een stuk middelen moeten vrijmaken. En dat is wat mij het meeste stoort, waarom ik ook geprikkeld werd. Ik ben een sociaal werker van opleiding. Ik heb nooit anders geweten dat sociaal werk in de buitenbanen van het maatschappelijk debat en het financiële debat zit, omdat dat iets is dat erbij komt. De VDAB gaat over de arbeidsmarkt. Allerlei onderzoeksinstellingen moeten geld krijgen, maar dat gaat over wetenschap. Sociaal werk, dat bezig is met de meest kwetsbaren, tja, dat is dan zo een beetje tussendoor ermee bezig zijn. Terwijl ik heel erg hard van mening ben - maar ik sta daar redelijk geïsoleerd in, ik moet er heel eerlijk in zijn, omdat de meeste van mijn collega's juristen zijn en er zijn niet zoveel sociaal werkers in een parlement-, ik ben ervan overtuigd dat dat een stuk je avant-garde is, je vooruitlopen, je locomotief, je experiment. Maar bij experimenteren moet je ook toelaten dat dingen niet lukken, dat je een paar dingen start en dat je denkt: 'Jongens, dit is het niet. Hier gaan we mee stoppen. Maar dit is goed aan het werken en hier gaan we op verder'.

Dus die ruimte moet gecreëerd worden en die is er veel te weinig nu, omdat er heel erg hard wordt gefocust op output, output, output: zoveel mogelijk mensen naar het normale economisch circuit. En het voorbeeld daarvan is onder andere dat je op dit moment in

Vlaanderen een hele grote groep hebt van 235.000 mensen die langdurig ziek zijn, heel veel mensen die hun weg niet vinden en heel veel mensen die op dit moment van het kastje naar de muur worden gestuurd en moeten vechten om hun rechten te krijgen, in plaats van dat die gewoon op een aangepaste manier hun job kunnen doen. Je merkt dat het hele verhaal van activeren, activeren, activeren, gewoon op zijn grenzen botst.

Lynn

Heb jij nog een afrondende gedachte, Imade?

Imade

Ik denk dat er te veel aan pensée unique gedaan is, dat er te veel het idee was van: we moeten zorgen dat we activeren, sanctioneren, mensen moeten aan de slag. Maar het is wel breder en mensen moeten centraal staan.

En dat er zoals Oussama heel terecht zei en Rachida heeft aangehaald mensen achter die verhalen schuilgaan en dat je de ruimte moet creëren als beleid om ervoor te zorgen dat je beleid ten goede komt van mensen die willen bijdragen en dat dat vandaag te weinig gebeurt. Dus dat is iets wat sowieso de inzet is van het politieke debat. Ik zie dat niet snel veranderen, maar ik zie het wel veranderen op dit moment en ik zie het verhaal veranderen van onderuit en vanuit de wetenschap.

Dus ik denk wel dat de zaadjes op dit moment volop geplant worden om het op een bepaald moment over een ander boeg te gooien.

Lynn

Rachida, we zijn met jou begonnen. Ik zou deze podcast ook graag met jou eindigen.

Rachida

Ik raad mensen echt aan om zich niet te laten doen. Ze moeten echt vechten voor hun rechten.

Lynn

Op die noot sluiten we af. Dank je wel allemaal.